

Георги Карасимеонов (Ред.)

БАРОМЕТЪР

Политическите партии в България

Година 12, брой 4
Октомври - Декември 2012

■ В навечерието на изборите доверието в институциите и политическия елит като цяло бележи спад. Скандалът с избора на конституционен съдия още повече подрони авторитета на Народното събрание, което се явява една от най-неодобряваните институции в страната. Ниското доверие към институциите и политиците е предпоставка за засилване на популистките настроения в страната и това може да провокира силен протестен вот на изборите.

■ Разцеплението в СДС сложи край на тлеещото вече повече от година напрежение между двете крила на партията. Въпреки разцеплението на СДС, „Синята коалиция“ продължава да съществува като партиен проект. Създаването на „Национален съюз Единство“ от групата на Мартин Димитров и Надежда Нейнски и започналите преговори с ДСБ и други десни партии, вероятно скоро ще доведат до подписване на коалиционно споразумение за разширяване формата на „Синята коалиция“.

■ „Атака“ все повече засилва радикалната си националистическа реторика, което показва, че един от основите сблъсъци на предстоящите избори ще бъде по линия на национализма. Терористичният атентат в Сарафово, процесът срещу радикални ислямисти в Пазарджик, позицията на ДПС за Балканската война са събития, от които „Атака“ прави опити максимално да се възползва.

■ Референдумът за ядрената енергетика в България е основен приоритет за БСП през следващия месец, като той ще бъде генерална подготовка за парламентарните избори. На референдума партията ще опита да мобилизира максимално количество електорат, въпреки очакванията за ниска избирателна активност.

СЪДЪРЖАНИЕ

1. Политическата ситуация.....	2
2. Състояние и развитие на партийната система.....	5
2.1. Тенденции в дясното политическо пространство	5
2.1.1. ГЕРБ.....	5
2.1.2. СДС и ДСБ.....	6
2.1.3. Атака.....	7
2.1.4. РЗС.....	8
2.2. Тенденции в парламентарната опозиция: ляво-центристкия спектър	8
2.2.1. БСП.....	8
2.2.2. ДПС.....	9
3. Общественото мнение	10
4. Основни изводи и прогнози.....	11

1. Политическата ситуация

Политическата ситуация през последното тримесечие на годината беше особено динамична, наситена с напрежение и конфликти. Подписката за референдум, внесена от БСП за АЕЦ „Белене“ стана повод за спорове между политическите партии в страната. Причина за това бе настояването на БСП въпросът за референдума да бъде формулиран по начина, по който е внесена подписката в Народното събрание, а именно: „Да се развива ли атомната енергетика в България чрез изграждане на ядрена централа на площадката „Белене“?.

Мнозина юристи и политици от различни партии изразиха съмнения, че така формулиран въпросът е противоконституционен, тъй като изграждането на конкретен инвестиционен проект е в прерогативите на изпълнителната власт и не е в компетенциите на Народното събрание. Законът за прякото участие на гражданите в държавната власт и местното самоуправление посочва, че национални референдуми могат да се правят само по въпроси, които са от компетенциите на Народното събрание.

Президентът Плевнелиев инициира консултации в президентството с парламентарно-представените политически партии с цел намиране на консенсус по въпроса за референдума. Президентът предложи въпросът да бъде: „Да развиваме ли ядрена енергетика чрез изграждане на нови мощности“?. Според президента този въпрос е принципен и коректен и по този начин ще отпаднат съмненията за противоконституционност. От БСП не приеха тази формулировка и заявиха, че техният въпрос отговаря на изискванията на конституцията.

На консултациите при президента ГЕРБ заявиха, че ще подкрепят въпроса на БСП въпреки че знаят, че е противоконституционен. Като причина за това управляващите

изтъкнаха, че ако решат да променят въпроса, ще бъдат обвинени от БСП, че не зачитат пряката демокрация и гласа на хората. От „Синята коалиция“ бяха категорични, че проекта АЕЦ „Белене“ е нерентабилен и не трябва да се осъществи, а по отношение на въпроса, че е несъстоятелен и противоконституционен. От „Атака“ заявиха, че подкрепят изграждането на АЕЦ „Белене“ и че според тях въпросът не бива да се променя, защото гражданите са се подписали именно за такава формулировка. От ДПС също заеха позиция, че въпросът трябва да остане по начина, по който е внесен от БСП.

ГЕРБ промениха началното си решение да подкрепят въпроса на БСП и внесоха свое предложение за референдум с въпрос: „Желаете ли развитие на ядрената енергетика в България чрез изграждане на нова ядрена електроцентрала“?. Тази формулировка бе гласувана от Народното събрание с гласовете на ГЕРБ. БСП отказаха да участват в гласуването и заявиха, че това е подмяна на волята на над 700 хиляди граждани подкрепили подписката. След това решение на Народното събрание президентът Плевнелиев издаде указ, с който насрочи референдума на 27 януари 2013 г.

Съгласно закона, за да бъде валиден референдумът на него трябва да гласуват толкова избиратели, колкото са участвали на последните парламентарни избори и половината от тях гласуват със „да“. Според мнозина това е избирателна активност, която едва ли ще бъде постигната. Ако на референдума обаче излязат да гласуват повече от 20% от имащите право на глас и половината от тях подкрепят предложението, то въпросът ще бъде решен от Народното събрание в срок от три месеца.

Силен обществен и политически отзвук предизвика изборът на един от членовете на Конституционния съд от квотата на Народното събрание. С гласовете на ГЕРБ, ДПС и няколко представители на парламентарната

група на „Коалиция за България“ за конституционен съдия бе избрана Венета Марковска – съдия от Върховния административен съд. Марковска беше издигната от независими депутати, обявили принадлежност към ГЕРБ. Изборът на Марковска стана въпреки подадения сигнал до правната комисия на Народното събрание, уличаващ я в търговия с влияние. Това доведе до реакция от страна на Европейската комисия. Нейният говорител Оливие Баи заяви, че ЕК изразява сериозно безпокойство за избора на Марковска, тъй като съществуват съмнения за корупция и търговия с влияние, които Народното събрание е подминало без внимание. Оливие Баи заяви, че е възможен извънреден доклад за България по Механизма за сътрудничество и оценка заради този случай.

Веднага след това заявление президентът Росен Плевнелиев изрази безпокойство от реакцията на Брюксел и определи това като сериозен сигнал, който трябва да бъде взет под внимание от българските институции.

Реакцията на управляващите в България бе противоречива – някои определиха изказването на Оливие Баи като позиция, която не е официална, а други – като външния министър Младенов например – като намеса във вътрешните работи на страната.

След като стана ясно, че това е официалната позиция на Брюксел, последва изслушване на Марковска в правната комисия на Народното събрание, където тя направи опит да опровергае сигналите срещу нея. Последва писмо от председателя на правната комисия в Народното събрание Искра Фидосова до ЕК, с което тя на практика защити избора на Марковска, заявявайки, че парламентът е спазил процедурата и изборът е бил прозрачен и легитимен.

След като Марковска не пожела да се оттегли, дори след призови на премиера, се стигна до намесата на президента Плевнелиев, който отказа да присъства на

нейната клетва в Конституционния съд, което на практика бламира встъпването ѝ в длъжност. Последва решение на Народното събрание, което отмени избора на Марковска и бе стартирана нова процедура за избор на конституционен съдия.

Още един важен избор привлича общественото внимание през последния месец. Една от първите основни задачи на новия Висш съдебен съвет (ВСС) е избирането на нов главен прокурор. Президентът Росен Плевнелиев посочи досегашния главен прокурор Борис Велчев, чиито мандат изтичаше през януари 2013 г., за конституционен съдия от квотата на президента. Заемайки новия си пост Велчев подаде оставка като главен прокурор. За временно изпълняващ тази длъжност бе избран директорът на Националната следствена служба Бойко Найденов, който бе и един от заместниците на Борис Велчев.

ВСС стартира процедура за избор на нов главен прокурор и гласува правила, по които ще се проведе той. Според гласуваните правила, изборът ще става чрез електронно гласуване от членовете на ВСС, а не чрез интегрална бюлетина, в която се изписват имената на кандидатите, както бе досега. Това решение беше подложено на сериозна критика от редица неправителствени организации, тъй като електронното гласуване не гарантира тайната на вота. Бе решено още гласуването да става не по азбучен ред, а по реда на постъпване на кандидатурите. Това на практика означава, че ако първата подложена кандидатура събере необходимите 17 гласа, останалите кандидатури няма да бъдат гласувани. На това решение се противопостави и председателят на Върховния касационен съд Лазар Груев, който по право е член на ВСС.

Веднага след гласуването на новите изборни правила няколко членове на ВСС внесоха кандидатурата на председа-

теля на Окръжния съд в Пловдив Сотир Цацаров. Името на Цацаров излезе в медийното пространство още преди няколко месеца като човека, който се подкрепя от ГЕРБ за нов главен прокурор. След номинацията на Цацаров на няколко пъти в медиите премиерът Бойко Борисов и министърът на вътрешните работи Цветанов се изказаха положително за тази кандидатура. Това засили съмненията сред юридическите среди, че новите правила за избор фаворизират Цацаров.

Издигнати бяха още две кандидатури за главен прокурор – на зам.-главния прокурор Галина Тонева, която се подкрепя от прокурорската гилдия и на Борислав Сарафов – ръководител на Апелативната специализирана прокуратура.

Президентът Росен Плевнелиев заяви, че изборът за главен прокурор е от изключително важно значение и ще бъде наблюдаван внимателно от него. По Конституция президентът може да наложи вето на избора от ВСС главен прокурор, но може да стори това само веднъж. При повторно гласувана кандидатура президентът е длъжен да издаде указ на назначаване. Плевнелиев заяви още, че е необходимо кандидатите за главен прокурор да изложат ясни концепции и публично да ги защитят. Той се обяви също така и за прозрачни правила за избор.

Силният натиск по повод спорните изборни правила може да доведе до пресмисляне на решението на ВСС, за да не бъде делегитимиран изборът на нов главен прокурор, който се следи много внимателно и от европейските институции.

В средата на ноември Газпром и Българският енергиен холдинг подписаха инвестиционно решение за изграждането на проекта „Южен поток“ през територията на България. Газпром и Булгаргаз подписаха и новия дългосрочен договор за доставка на природен газ. Премиерът Бо-

рисов обяви, че е договорена най-ниската възможна цена. Според него ще има намаление с над 20 процента на цената на газа от 1 януари 2013 г. Договорът е за срок от 10 г. Премиерът Борисов заяви, че не може да посочи договорената цена за доставка на газ, защото това е търговска тайна, но цената е най-ниската възможна за страни, които не влагат средства в разработване на газови находища в Русия.

През изминалото тримесечие партии и от двете страни на политическия спектър остро разкритикуваха позицията на ДПС по повод оценката на партията за Балканската война. По повод честванията на 100 годишнината от Балканската война, общинският съвет в Кърджали, доминиран от ДПС, отказа да направи посмъртно почетен гражданин на града, неговия освободител – ген. Васил Делов.

Последва остра реакция от страна на ГЕРБ, БСП и „Атака“, които характеризираха поведението на ДПС като провокация. Ситуацията бе изострена допълнително след изказване на лидера на ДПС Ахмед Доган, който определи Балканската война като етническо прочистване над турския етнос в освободените територии. Доган заяви, че е необходим общ прочит на Балканската война, като се направи реална оценка за нейното значение.

Всичко това показва, че с приближаване на изборите политическия дискурс по линия на национализма ще се засилва. Показателно за това са силните реакции по повод съдебния процес в Пазарджик срещу 13-те имами, които са обвинени в проповядване на радикален ислям. ДПС определи този процес като политически, а националистите от ВМРО и „Атака“ заявиха, че радикалният ислям в страната се засилва и това представлява заплаха за националната сигурност. Всичко това бе съпътствано от митинги и протести пред съда в Пазарджик, които бяха организи-

рани, както от страна на мюсюлманската общност, така и от националистите.

Атентатът в Сарафово допълнително засили опасенията от нарастване на опасността от тероризъм в страната. Засега управляващите все още се въздържат да назоват ясно кой стои зад атентата, тъй като на този етап нямат категорични доказателства за това. Въпреки това бе заявено, че има напредък по разследването и че атентатът е готвен извън пределите на България.

2. Състояние и развитие на партийната система

2.1. Тенденции в дясното политическо пространство

2.1.1. ГЕРБ

През изминалото тримесечие настъпи промени в редица областни партийни организации на ГЕРБ. Областният управител на Пловдив Здравко Димитров е новият координатор на ГЕРБ за региона на мястото на депутата Димитър Лазаров. Причина за това е загубата на частничните избори в Калояново, където кандидатата за кмет издигнат от ГЕРБ Лалка Драгоева взе само 42 гласа, а Румен Стоянов от БСП спечели с над 90%.

Смяна на областния координатор на ГЕРБ бе извършена и в Кюстендил, където партията загуби катастрофално изборите за общински съвет през лятото. Мястото на досегашния координатор – депутата Валентин Миков зае друг депутат от ГЕРБ – Кирил Калфин.

Най-знаковата смяна на областен координатор на партията настъпи в София, където една от доскоро най-силните фигури в ГЕРБ, бившият председател на Столичния общински съвет Андрей Иванов, подаде оставка. В писмо до ръководството на ГЕРБ, той мотивира решението си с това, че

„не иска да допуска тенденциозни, политически спекулации около името му да бъдат използвани в предстоящата кампания от политически партии, като компенсация на липсата на аргументи“. През последните години името на Андрей Иванов на няколко пъти беше замесено в скандали, уличаващи го в конфликт на интереси – нещо, което Иванов продължава да отрича. Мястото на Иванов зае административният секретар на партията Цветомир Паунов.

Промени настъпиха и в парламентарната група на ГЕРБ. След като Анастас Анастасов стана конституционен съдия и освободи поста на зам.- председател на Народното събрание, на негово място бе избрана Менда Стоянова от ГЕРБ – председател на парламентарната бюджетна комисия. Депутатът Красимир Ципов оглави Комисията по вътрешна сигурност и обществен ред в Народното събрание, на която Анастасов бе председател.

Депутатът от парламентарната група на ГЕРБ Вяра Петрова подаде оставка като народен представител и като общински координатор на партията в гр. Карнобат. Причина за това е, че депутати от БСП внесоха сигнал срещу Петрова за конфликт на интереси във временната парламентарна комисия, разглеждаща случаите на корупция по високите етажи на властта. Обвиненията са, че тя е оказвала натиск върху регионалното бюро по труда в Бургас фирмата на съпруга ѝ да получи ваучери по програмата „Развитие на човешките ресурси“ в размер на 200 000 лева. Според друг сигнал – Центърът за професионално обучение в Бургас, оглавяван от майката на Вяра Петрова, е спечелил огромни суми по европрограми. По случая ще се произнесе и Комисията по установяване и предотвратяване конфликта на интереси.

Евродепутатът от ГЕРБ Емил Стоянов, брат на бившия президент Петър Стоянов, подаде оставка като член на Европейския

парламент. Официалните мотивите за напускането са лични и семейни причини. Мястото на Емил Стоянов като евродепутат зае Моника Панайотова, досегашен народен представител и председател на младежката организация на ГЕРБ.

Румяна Желева отново бе издигната от ГЕРБ за заместник-председател на Европейската народна партия, но не бе избрана за втори мандат. На състоялия се в Букурещ конгрес на ЕНП Румяна Желева получи 266 гласа и се нареди на предпоследното 12-то място.

2.1.2. СДС и ДСБ

През изминалото тримесечие процесите на разцепление в СДС, които се очертах като тенденция от началото на годината, достигнаха своята логична развръзка. Голяма част от знаковите фигури на партията и нейните народни представители бяха изключени или напуснаха СДС.

До това се стигна след поредица от скандали, кулминацията на които бе предложението на Бойко Борисов към СДС, той да издигне новия конституционен съдия от квотата на Народното събрание.

След бламирането на кандидатурата на Венета Марковска премиерът и лидер на ГЕРБ Бойко Борисов заяви, че неговата партия ще подкрепи номинация на СДС за конституционен съдия. От ръководството на СДС заявиха, че ще издигнат кандидатурата на бившия президент Петър Стоянов.

Нито един от депутатите на СДС част от парламентарната група на „Синята коалиция“ обаче не пожела да внесе тази номинация в Народното събрание. Основният мотив за това е, че ГЕРБ се опитва да прехвърли отговорността за провалената кандидатура на Венета Марковска в СДС. „Сините“ депутати заявиха, че кандидатурата на Петър Стоянов на практика не е на СДС, а е на ГЕРБ. От „Синята коалиция“

заявиха, че ако ГЕРБ са били искрени в отношенията си към тях, са щели да подкрепят кандидатурата на Екатерина Михайлова от ДСБ за конституционен съдия още при първата процедура за избор.

След като депутатите на СДС отказаха да внесат кандидатурата на Петър Стоянов, той заяви, че няма да приеме номинацията с мотива, че има прекалено много международни ангажименти, които не може да пренебрегне.

След бламирането на кандидатурата на Петър Стоянов от „сините“ депутати, от ръководството на СДС свикаха извънредно заседание на Националния съвет, на което изключиха от партията депутатите Мартин Димитров, Ваньо Шарков и Димо Гяуров с мотива, че уронват престижа на партията със своето поведение и изказвания. Веднага след изключването на тримата депутати и други дейци на СДС подадоха оставки от партията. Първи това сториха евродепутатът Надежда Нейнски и останалите народни представители на СДС. Партийни структури в провинцията – като тази в Свищов и Велико Търново също обявиха, че напускат СДС. Очаква се напускане и на други местни организации. Това стори и ръководството на младежката партийна организация.

В началото на декември напусналите СДС политици учредиха ново гражданско сдружение „Национален съюз Единство“, което ще работи за обединение на традиционната десница. Всъщност това обединение беше създадено от Мартин Димитров и Надежда Нейнски като фракция в СДС още в края на октомври, но не получи официален статут от Националния съвет на партията, въпреки че устава дава такава възможност.

Основната цел на новото сдружение е формирането на единна дясна партия на основата на Синята коалиция. Надежда Нейнски заяви, че е оторизирана от уча-

ствалите над 70 души в учредяването на сдружението да води преговори за продължаване на проекта „Синя коалиция“.

Сред инициатори за създаването на „Национален съюз Единство“ са представителите на бившата младежка организация на СДС. Бившият младежки лидер на СДС Христо Панчугов заяви, че учредителите на новото сдружение са водени от убеждението, „че страната повече от всякога има нужда от модерна автентична десница“.

Надежда Нейнски подчерта, че предстоящите разговори за формирането на единната дясна партия ще бъдат с ръководствата на Демократи за силна България и с по малки десни партии. По думите ѝ различията със СДС се изразяват във противоположните оценки за миналото и за това как да се върви в бъдещето. Според Нейнски „създаването на общи политически органи на управление в едно ново споразумение ще бъде стъпка напред“.

В началото на декември ДСБ проведе Десетото национално събрание на партията. На него бе приета резолюция на партията за участието ѝ на изборите догодина. В нея се казва, че основна цел за ДСБ е да „извадим страната от икономическата криза, да прекратим злоупотребите на монополите, да върнем доверието на българите в държавата и да осигурим работни места, благосъстояние и сигурност на гражданите“. От ДСБ декларираха готовност „Синята коалиция“ да бъде съхранена и развита, за да има реално обединение на „демократичните гласове в опозиция на ГЕРБ, за да не позволят подмяна на десницата“. От основния документ на ДСБ става ясно, че „при никакви обстоятелства няма да се коалират с БСП и ДПС“ и ще участват на изборите като категорична опозиция на ГЕРБ и като „единствената дясна алтернатива на техния посткомунизъм“.

На партийния форум бяха излъчени водачите на партийните листи за изборите. Иван Костов ще бъде водач 23-ти МИР

в София и в Пловдив-град. Председателят на столичната партийна организация Иван Иванов ще е водач на листата в 24-ти МИР в София и на тази в Стара Загора. Екатерина Михайлова също ще води две листи – на 25-ти МИР в София и тази в Шумен. Определени бяха водачите и в останалите многомандатни избирателни райони. Председателят на предизборния щаб Веселин Методиев обясни, че листите вероятно ще бъдат препоредени заради обединението на традиционната десница във формата „Синя коалиция“.

2.1.3. „Атака“

През изминалото тримесечие „Атака“ засили своята радикална националистическа реторика. Както стана дума вече, повод за това стана процесът в Пазарджик и позицията на ДПС по повод Балканската война. На няколко пъти „Атака“ излезе с протестни декларации в Народното събрание, осъждащи поведението на ДПС. Нещо повече от партията направиха предложение до президента Плевнелиев за преименуване на град Кърджали на името на ген. Васил Делов.

По всичко личи, че в хода на предизборната кампания следващата година, „Атака“ ще политизира всяка една тема по линия на национализма.

Отношенията между „Атака“ и ВМРО стават все по-близки. Вероятно още в началото на следващата година ще се стигне до подписване на коалиционно споразумение между двете партии. Възможно е към тях да се присъединят и други националистически формации. В момента се водят такива разговори, което показва, че на изборите догодина може да има по-широко обединение на националистическите формации, което прави все по-големи шансовете им за преминаване на 4 процентната бариера.

В началото на декември „Атака“ публикува предварителен вариант на тяхната

предизборна програма. В нея на преден план излиза евроскептицизма на партията. В програмата се казва, че „ЕС е заплаха за демокрацията и националния суверенитет на държавите членки“ и че това е един „нов Съветски съюз“. Според „Атака“ България е заплашена от обезличаване и изчезване, ако не бъде променена институционалната рамка на ЕС.

От „Атака“ предлагат още разваляне на концесионните договори с чужди фирми в страната и национализация на електроразпределителните дружества. Друга идея на партията е повишаване на минималната работна заплата на 1 000 лв. и на минималната пенсия на 500 лв., без да се казва, откъде ще дойде това повишение.

2.1.4. РЗС

В началото на ноември РЗС начело с Яне Янев и партията на фармацевтичния бизнесмен Веселин Марешки – „Либерален алианс“ подписаха коалиционно споразумение за общо явяване на следващите парламентарни избори. Новата коалиция бе определена като дясноцентристка и патриотична. Нейни основни приоритети ще бъдат реформите в здравеопазването и пенсионната система и по-евтини лекарства.

Янев определи БСП, „Движение България на гражданите“ и ДПС за основни политически опоненти на новата коалиция. Като своя лична политическа цел лидерът на РЗС посочи – недопускането на Меглена Кунева до управлението, „за да не подмени приоритетите на държавата“.

Марешки обоснова решението да бъдат партньори с Янев с мотива, че „РЗС е партия, която никога не е участвала в управлението на държавата и съответно не носи отговорност за състоянието ѝ.“ Според него РЗС е била единствената, която реално се е борила срещу корупцията.

Лидерът на РЗС заяви още, че ако от новата коалиция зависи следващото

управление на страната, една от целите ще бъде „да се потърси сметка на тези, които източиха държавата“. Янев обеща, че в техните листи няма да има нито един министър или зам.-министър от целия преход. Лидерът на РЗС обяви, че пред тях стои „една голяма свещена кауза“ – „този порочен посттоталитарен модел да отиде в историята“ и да „бъде сложен край на прехода“. Според Янев единствената възможност това да се случи е да се свика Велико народно събрание и да се приеме нова конституция.

След разцеплението на СДС коалицията на Янев и Марешки отправиха апел към десните избиратели, с който ги прозовават да се присъединят към техните редици. Основното послание в обръщението е необходимостта от силна и обединена десница, която са се противопостави на евентуален мандат на „новата тройна коалиция: БСП, ДПС и Кунева“. Янев и Марешки изтъкват в апела, че 23 години след промените „синята идея е в колапс“. Дясното според тях се нуждае от нова политическа концепция, която да бъде „контрапункт на досегашните корупционни практики, престъпна приватизация и битка за задоволяване на егото на една шепа партийни вождове“. Отправен бе и призив досегашните десни лидери, бивши министри и номенклатурни кадри, участващи в управлението на страната, да се оттеглят от политическия живот.

2.2. Тенденции в парламентарната опозиция: ляво-центристкия спектър

2.2.1. БСП

През изминалото тримесечие БСП засили опозиционната си реторика. Изборът на Сергей Станишев за лидер на ПЕС повлия положително, както за неговия личен рейтинг на политик, така и на БСП като партия. Това беше отчетено от няколко

социологически агенции, които показват, че разликата между ГЕРБ и БСП намалява.

В началото на декември БСП проведе Национален съвет на партията, който взе решение заседанието на 48-мия конгрес на партията да се проведе на 16 февруари. Сергей Станишев постави като основна цел за предстоящите избори отстраняването на ГЕРБ от властта. Станишев заяви още, че България се нуждае от нова перспектива като европейска демократична, конкурентоспособна и социална държава.

Лидерът на БСП посочи, че управлението на ГЕРБ е превърнало „България в гето на бедността, в полицейска държава, която контролира всички институции и съдебната власт“. Затова, според Станишев, след изборите БСП заедно с гражданите могат да изградят модерна икономика и свободно общество.

По време на заседанието на Националния съвет депутатът Янаки Стоилов обърна внимание на значението на предстоящия референдум за изборите. Той подчерта нуждата от мобилизирането на всички граждани, а не само на членовете и симпатизантите на БСП в референдума. Според него това ще е решаващо за позициите на партията на парламентарните избори. Стоилов заяви, че ще се търси политическа отговорност от правителството на ГЕРБ за спирането на проекта за АЕЦ „Белене“. Според него участието и резултатът от референдума може да даде силен сигнал за промяната на управлението в страната. Стоилов направи предложение БСП да се обяви за национализация на електроразпределителните дружества, за да може по този начин страната да търгува с електроенергия без посредници.

През изминалото тримесечие БСП отново издигна идеята за премахване на 10 процентния плосък данък и въвеждане на прогресивно-подоходно облагане. Според социалистите хората с по-високи

доходи трябва да поемат по-голяма солидарна тежест по време на криза.

В края на годината БСП започнаха засилена кампания за референдума за изграждане на нова атомна централа. От партията заявиха, че това ще бъде основен приоритет през следващия месец.

2.2.2 ДПС

В края на ноември младежката организация на ДПС - МДПС проведе своята Шеста национална конференция, на която избра за нов лидер Илхан Кючук. Досегашният председател на МДПС Джейхан Ибрямов се оттегли поради навършване на 35 години. На конференцията присъстваха 379 делегати. МДПС е най-голямата младежка организация в Европа, наброяваща над 20 хил. членове.

През изминалото тримесечие стана ясно, че ДПС ще сформира свои партийни организации извън граница – в Испания и в Брюксел, където по данни на партията работят хиляди нейни симпатизанти. По данни на ДПС над 150 хил. души от смесените райони са напуснали страната само за година.

Както стана дума вече ДПС окачествиха процесът срещу 13-те имами в Пазарджик като политически и заявиха, че ще сезират европейските институции. По инициатива на ДПС по време на конгреса на Европейските либерали и демократи за Европа (ЕЛДЕ) бе гласувана резолюция, осъждаща „подкопаването на религиозния мир, чрез преекспониране и необосновани обвинения срещу български граждани, официални представители на мюсюлманското вероизповедание“.

В началото на декември от ДПС заявиха, че ще започнат консултации в Народното събрание за инициране на поредния вот на недоверие към правителството на Борисов.

Основно предизвикателство пред ДПС в навечерито на изборите е формираната

нова партия от Касим Дал и Корман Исмаилов – Народна партия „Свобода и достойнство“ (НПСД). На учредителния конгрес на партията Касим Дал посочи, че ценностна основа на НПСД ще бъдат човешкият живот, свободата и достойнството, които са поставени под въпрос в годините на преход. Дал посочи още, че новата партия не повтаря опита на отцепилите се от ДПС преди близо десетилетие Осман Октай и Гюнер Тахир, защото „тези хора, подобно на Ахмед Доган, са агенти на ДС“.

НПСД ще се бори за подобряване на качеството на живот на българските граждани, преодоляване на „нищетата и мизерията с постигането на свободен и достоен човешки живот“.

Корман Исмаилов бе избран за председател на новата партия Народна партия „Свобода и достойнство“. В ръководството влизат още Касим Дал, д-р Мюйесер Солак, Веселин Пенев, Орхан Кошуджу, Кристиан Йончев, Митхат Мехмед, Огнян Исаев, Кемал Тинев, д-р Емилия Тошева, Тасим Тасим и Мустафа Мустафа.

На учредителния конгрес на партията бе прочетен поздравителен адрес от името на турския премиер Ердоган.

3. Общественото мнение

Според проучване на НЦИОМ от началото на ноември електоралната разлика между ГЕРБ и БСП продължава да намалява. ГЕРБ остава първа политическа сила с подкрепа от 24,5 процента. В сравнение със септември обаче подкрепата за управляващата партия намалява с два процента. Подкрепата за БСП е 19% и се увеличава с 1,5 на сто за последните два месеца.

Сигурно място в следващия парламент, според проучването, ще имат – ДПС и „Движение България на гражданите“ на Меглена Кунева. Двете партии са с почти равни позиции – за ДПС биха гласували

6,4% от избирателите, а за „България на гражданите“ – 6,2%. Партията на Кунева обаче има ръст от 2% в подкрепата, в сравнение с началото на септември.

Проучването на НЦИОМ измерва подкрепа за традиционните десни партии във формата на Синята коалиция (ДСБ и СДС). Коалицията се ползва с подкрепата на 3,6 от българите, но двете партии няма да се явят като коалиция, особено след разцеплението в СДС. Това поставя под въпрос шансовете на традиционната десница за попадане в следващото Народно събрание.

„Атака“ получава доверието на 3% от участниците в изследването, което показва, че възможността за преминаване на четири процентната избирателна бариера на изборите е реална, особено в коалиция с ВМРО на Каракачанов.

Подкрепа в рамките на 1% регистрират НДСВ, РЗС и ВМРО.

В рейтингите на най-одобряването политици в България начело е президентът Росен Плевнелиев, който се ползва с доверието на 52% от гражданите. На втори място се нарежда министърът на регионалното развитие Лиляна Павлова – одобрена от 50% от гражданите. Премиерът Борисов е трети с 43% одобрение. Неодобрението към него обаче е в рамките на 49

Данните на НЦИОМ показват, че председателят на БСП Сергей Станишев остава най-одобряваният лидер на парламентарна група с рейтинг от 28% като избирането му за президент на ПЕС се отразява положително на неговия имидж.

Лидерите на останалите политически партии запазват традиционните нива на подкрепа. Председателят на СДС Емил Кабаиванов е непознат за над 80% от българите, поради което одобрението към него е едва 2%.

От началото на лятото има тенденция към свиване на одобрението за работата на парламента и на правителството, като

расте и неодобрението към тях. В началото на ноември хората, които дават негативни оценки за работата на парламента, са четири пъти повече от тези, които смятат, че институцията работи добре (68% към 17%). Одобрението за дейността на Народното събрание намалява с 5 на сто спрямо септември, с толкова расте и неодобрението.

Намалява одобрението и към правителството. Едва една трета от гражданите – 29 на сто – оценява положително работата на изпълнителната власт, като това е с 2 процента по-малко от септември. Неодобрението към правителството е двойно по-високо от одобрението – 57%.

По отношение на предстоящия референдум за строежа на нова атомна електроцентраля, проучаването на НЦИОМ показва, че 62,5% от тези, които биха участвали на референдума ще гласуват положително, а 37,5% ще гласуват против.

4. Основни изводи и прогнози

1. Събитията от изминалото тримесечие засилват очакванията за конфронтационна предизборна 2013 г. Отношенията между управляващи и опозиция стават все по-напрегнати.

В навечерието на изборите доверието в институциите и политическия елит като цяло бележи критично ниски стойности. Скандалът с избора на конституционен съдия още повече подрони авторитета на Народното събрание, което се явява една от най-неодобряваните институции в страната.

Ниското доверие към институциите и политическите елити е предпоставка за засилване на популистките настроения в страната и това може да провокира силен протестен вот на изборите.

2. И през това тримесечие продължава тенденцията на спад в подкрепата за ГЕРБ, като разликата с нейния основен опонент – БСП става все по-малка. При-

чините за това са комплексни – от една страна, икономическата криза в страната засилва недоволството на голяма част от гражданите, а от друга – противоречивите решения и реакции на партията във връзка с избора на конституционни съдии засили впечатленията за задкулисни договарки, което отблъсква избирателите. Друга причина за спадащото доверие са неуспешните реформи в сферите на здравеопазването, образованието, пенсионната и административната реформа.

Основно предизвикателство пред ГЕРБ в следващите месеци е дали ще успее да преобърне тенденцията на спадаща електорална подкрепа.

3. Разцеплението в СДС сложи край на тлеещото вече повече от година напрежение между двете крила на партията. Изключването на депутатите на СДС от партията показва, че СДС е заплашена от капсуляция и изолация. Твърденията, че СДС все повече се превръща в партия-креатура на ГЕРБ, изглеждат все по-достоверни, особено след опита за номинация на Петър Стоянов за конституционен съдия. Лидерът на партията Кабаиванов продължава да бъде неразпознаваема фигура на национално ниво, което показват и социологическите проучвания.

Въпреки разцеплението на СДС, „Синята коалиция“ продължава да съществува като партиен проект. Създаването на „Национален съюз Единство“ от групата на Мартин Димитров и Надежда Нейнски и започналите преговори с ДСБ и други десни партии, вероятно скоро ще доведат до подписване на коалиционно споразумение за разширяване формата на „Синята коалиция“.

4. „Атака“ все повече засилва радикалната си националистическа реторика, което показва, че един от основите сблъсъци на предстоящите избори ще бъде по линия на национализма. Терористичният атентат в Сарафово, съдебният процес срещу ради-

калните ислямисти в Пазарджик, позицията на ДПС за Балканската война са събития, от които „Атака“ прави опити максимално да се възползва. Последните социологически проучвания показват, че доверието към „Атака“ расте. Евентуална коалиция с ВМРО и други националистически формации правят все по-вероятни шансовете на „Атака“ да влезе за трети пореден път в Народното събрание. Засилването на националистическата реторика обаче може да изостри етническото напрежение в страната.

5. Коалицията на РЗС и партията на бизнесмена Веселин Мерешки е поредният популистски проект, който ще участва на изборите догодина. Мнозина окачествяват тази коалиция, като проект, зад който стои ГЕРБ. Яне Янев продължава да залага на черен PR, чрез който се стреми да дискредитира политическите опоненти на управляващите. През последните месеци редица негови медийни изяви бяха посветени на яростни критики срещу Меглена Кунева и нейната партия „Движение България на гражданите“. Вероятно тази тенденция ще продължи и по време на предизборната кампания.

6. Референдумът за ядрената енергетика в България е основен приоритет за БСП през следващия месец, като той ще бъде генерална подготовка за парламентарните избори. На референдума партията ще опита да мобилизира максимално количество електорат, въпреки очаквани-

ята за ниска избирателна активност.

На предстоящите парламентарни избори БСП ще се яви във формата „Коалиция за България“, като не е изключено да опита да привлече и други леви, центристски и социалдемократически партии към коалицията. Подобни намерения бяха заявени по време на няколко партийни форуми.

Правят впечатление обаче някои крайно-леви предложения, лансирани от представители на партията като например идеята за национализация на електроразпределителните дружества.

7. Изострянето на политическото говорене от страна на ДПС провокира ответната реакция на националистическите формации. Изказването на Ахмед Доган за характера на Балканската война още повече засили критичните настроения към ДПС. Това обаче служи за консолидация и мобилизация на електората на партията.

8. „Движение България на гражданите“ на Меглена Кунева продължава да затвърждава своето електорално влияние. Последните социологически проучвания показват известно покачване в подкрепата за партията. На този етап Кунева отказва да даде отговор на въпроса с кои политически партии би се коалирала след изборите. Тя заяви за пореден път, че ще се яви самостоятелно на изборите и няма да влиза в никакви политически договори.

За редактора:

Професор, доктор на философските науки Георги Карасимеонов е преподавател в СУ „Св.Климент Охридски“, директор е на Института за политически и правни изследвания и главен редактор на списание „Политически изследвания“. От 1991 до 1998 г. е председател на Българската асоциация за политически науки.

Контакт: ipls@dir.bg

Издател

Фондация Фридрих Еберт
Бюро България
ул. Княз Борис I 97
1000 София, България
Отговорен редактор:
Регине Шуберт, директор

Заявки

e-mail: office@fes.bg
Емилия Бургазлиева

Всички текстове са достъпни онлайн
www.fes.bg

Мненията, изразени в тази публикация,
принадлежат на автора/авторите и не
отразяват непременно позицията
на Фондация Фридрих Еберт.